

הנאמנות מחייבת

תיקון 147 לפקודת מס הכנסה (להלן: "תיקון 147")
**מסדיר את נושא הנאמנויות בישראל ■ רשויות המס ביטאו בהגדרותיו של פרק
 הנאמנויות את חששם מפני שימוש בנאמנות ככלי לחיסכון או
 להתחמקות מתשלום מס ■ לא עוד**

דרותיו את חששם מפני שימוש בנאמנות ככלי לחיסכון או להתחמקות מתשלום מס.

שילוב של הגדרת "נאמנות" ו-"רכוש הנאמנות", יחד עם יתר ההוראות של פרק הנאמנויות, יצר נאמנות קונסטרוקטיבית, המוחלת על מקרים, יחסים ונכסים, שספק אם על פי הדין שהיה קיים לפני תיקון 147 היוו הסדר נאמנות או הסדר בר דיווח.

היות שרשויות המס רצו להפוך את הנאמנויות של תושבי ישראל ואת נכסי הנאמנות של נאמנויות זרות בישראל ל"שקופות" לעיני מס הכנסה, הדרישה המוטלת כעת על הנאמן באשר הוא הינה לדווח (או להודיע) על "נאמנויות" - גם אם אין כל חבות מס מיידית.

הבעייתיות בהגדרות הרחבות שבפרק הנאמנויות באות לידי ביטוי, בין היתר, בעת יישומן על מקרים הנכללים לכאורה בהגדרות הרחבות שב"פקודה, למרות שספק רב אם רשויות המס התכוונו לכלול אותם במסגרת חובת הדיווח. למשל: מקרים שאינם מהווים נאמנויות במובן הרגיל, למשל שליחות.

על פי סעיף 1 לחוק השליחות, תשכ"ה-1965: "(א), שליחות היא ייפוי כוחו של שלוח לעשות בשמו או במקומו של שולח פעולה משפטית כלפי צד שלישי. (ב) כל פעולה משפטית יכולה לשמש נושא לשליחות, חוץ מפעולה שלפי מהותה או על פי דין יש לבצעה אישית". כאמור, הגדרת הנאמנות שבפרק הנאמנויות מכילה גם את הגדרת השליחות, למרות שדיני הנאמנות המסורתיים מובדלים מדיני השליחות.

לצורך דוגמא: פלוני יוצא לחו"ל לצורכי עבודה לתקופה ארוכה ומותיר את משפחתו בארץ. לפיכך הוא עורך ייפוי כוח, הממנה את עורך דינו כשלוחו לביצוע פעולות מסוימות, כגון ביצוע פעולות בחש"בון הבנק. בעוד פלוני נמצא בחו"ל הוא מורה לעורך

הדין לעשות שימוש בייפוי הכוח שברשותו ולפתוח חשבון בנק, שבו פלוני הינו הנהנה, וזאת על מנת שספיי משכורתו של פלוני יעברו לאותו חשבון בארץ. לפיכך עורך הדין פותח חשבון "נאמנות" בבנק על שמו של עורך הדין, תוך מתן "הצהרת הנהנים" על פי חוקי הלבנת הון, מתוך מטרה כי בחלוף השנים, עם חזרתו של פלוני לארץ, יועברו אליו הכספים ופירו תיהם. מצב משפטי זה מהווה משום שליחות, כאמור בחוק השליחות, אך עדיין שליחות שכזו טרם הוחרגה באופן מפורש מהגדרת הנאמנות שבפרק הנאמנויות.

ודאות דיווח

גם אם נניח, לצורך העניין, כי אין המדובר בנאמנות ברת דיווח, הסכנה הטמונה במצב המשפטי הזה היא כי שינוי "קל" ביחסי הצדדים יביא בוודאות ליצירתה של נאמנות ברת דיווח. אם בשלב כלשהו יורה פלוני מהדוגמה לעיל לעורך דינו להעביר את הכסף לילדיו של פלוני, במועד עתידי כלשהו או בהתקיים תנאי חוקי אחר, אזי השינוי הקל לכאורה במערכת היחסים שבין הצדדים יכול בנקל להגיע למצב שבו רשויות המס

עו"ד ניצן בראילין

מבלי שמרבית עורכי הדין בישראל היו ערים להתחוללותו של צונאמי במצב המשפטי, נכנסו לתוקף הוראות חוק המכילות חובות, לרבות חובות דיווח חדשות, המוטלות על הציבור בכלל ועל ציבור עורכי הדין בפרט.

במסגרת תיקון 147 לפקודת מס הכנסה (להלן: "תיקון 147") הוסדר נושא הנאמנויות בישראל תוך הוספת "פרק רביעי 2 נאמנויות" (להלן: "פרק הנאמנויות").

הקושי העיקרי בתיקון 147 עבור עורכי דין ורואי חשבון הוא בעובדה, שהכול בו חובות דיווח חדשות לחלוטין (להלן: "חובות דיווח"), אשר אינן תלויות בהכרח בתשלום או בפטור מתשלום מס כלשהו ונוספו למקרים אשר כן מהווים אירוע מס.

בהוראות המעבר של תיקון מס' 147 נקבעו 90 ימים לביצוע חובות הדיווח מיום פרסום החוק או מיום פרסום טופסי הדיווח, לפי המאוחר. הטפסים פורסמו רק ביוני 2008, עם תיקון מס' 165 לפקודה מס הכנסה, ורשויות המס הסכימו לדחות את מועד הדיווח בגין נאמנויות, לרבות כאלה שנוצרו לפני 2006 ועד ל-30.6.2009.

מהוראות פרק הנאמנויות מתברר, כי הגם שהמ"דובר ב"נאמנויות" ובחובות דיווח לרשויות מס הכנסה, אין כמעט עורך דין, תושב ישראל, אשר יכול להרשות לעצמו להתעלם מהבנת המקרים שבהם מתעוררת או עלולה להתעורר חובת הדיווח.

שליחות ונאמנויות

הבנה של הוראות פרק הנאמנויות נדרשת לא רק כאשר עורך הדין או לקוחו מעוניינים ביצירת נאמנויות בעצמם, אלא בראש ובראשונה דווקא במקרים שבהם אין כוונה ליצור נאמנות, אך הנאמנות החוקית מוחלת על המקרה מבלי משים וכך מוחלת גם חובת הדיווח.

התכולה הרחבה על ציבור עורכי דין ולקוחותיהם נובעת מהגדרתה הרחבה של ה"נאמנות": "הסדר שעל פיו מחזיק נאמן בנכסי הנאמן לטובת הנהנה, שנעשה בישראל או מחוץ לישראל, בין אם הוא מוגדר על פי הדין החל עליו כנאמנות ובין אם הוא מוגדר אחרת".

מכאן, שלא רק יחסי נאמנות על פי הדין הקיים בישראל ועל פי דינים אחרים נכללים בהגדרת נאמנות על פי פקודת מס הכנסה, אלא גם הסדרים המוגדרים מפורשות שלא כ"נאמנויות" נכללים בהגדרת נאמנויות על פי פקודת מס הכנסה, אם יעמדו בתנאיה.

כשם שהגדרת הנאמנות היא רחבה, כך גם הגדרת הרכוש הנכלל או היכול להיכלל במסגרת "נאמנות" כהגדרתה דלעיל. רכוש הנאמנות הינו: "כל רכוש, בין מקרקעין ובין מיטלטלין, וכן כל זכות או טובת הנאה ראויות או מוחזקות, והכל בין שהם בישראל ובין שהם מחוץ לישראל".

ההסבר להגדרות הרחבות לנאמנות ולרכוש הנאמנות נעוץ בכך שרשויות המס, אשר עמלו על הוראותיו של פרק הנאמנויות, ביטאו בהג-